DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 26 maj 2011 *

I mål C-485/07,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Centrale Raad van Beroep (Nederländerna) genom beslut av den 1 november 2007, som inkom till domstolen den 5 november 2007, i målet

Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen

mot

H. Akdas,

H. Agartan,

Z. Akbulut,

* Rättegångsspråk: nederländska.

M. Bas,

K. Yüzügüllüer,

E. Keskin,

C. Topaloglu,

A. Cubuk,

S. Sariisik, meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna J.-J. Kasel (referent), A. Borg Barthet, M. Ilešič och M. Berger,

generaladvokat: E. Sharpston,
justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 21 oktober 2010,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, genom F. Keunen och I. Eijkhout, båda i egenskap av ombud,

— H. Akdas, genom C. de Roy van Zuydewijn, advocaat,

— H. Agartan, genom D. Schaap, advocaat,

— M. Bas, genom N. Türkkol, advocaat,

— Nederländernas regering, genom C. Wissels, C. ten Dam och M. Noort, samtliga i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom Z. Bryanston-Cross, i egenskap av ombud, biträdd av J. Coppel och T. Ward, barristers,

— Europeiska kommissionen, genom M. van Beek och V. Kreuschitz, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 9 i avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, vilket undertecknades den 12 september 1963 i Ankara av Republiken Turkiet, å ena sidan, och medlemsstaterna i EEG och gemenskapen, å andra sidan. Avtalet ingicks, godkändes och bekräftades för gemenskapens räkning genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963 (EGT 1964, 217, s. 3685) (nedan kallat associeringsavtalet) och genom artikel 59 i det tilläggsprotokoll som undertecknades i Bryssel den 23 november 1970 samt ingicks, godkändes och bekräftades på gemenskapens vägnar genom rådets förordning (EEG) nr 2760/72 av den 19 december 1972 (EGT L 293, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 1, s. 130) (nedan kallat tilläggsprotokollet) och genom artiklarna 3.1 och 6.1 första stycket i associeringsrådets beslut 3/80 av den 19 september 1980 om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas medlemsstaters system för social trygghet på turkiska arbetstagare och deras familjemedlemmar (EGT C 110, 1983, s. 60) (nedan kallat beslut 3/80).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (nedan kallat Uwv) och H. Akdas tillsammans med åtta andra tidigare migrerande turkiska arbetstagare angående besluten att inte längre bevilja ett tillägg till invaliditetspensionen (nedan kallad tilläggsförmånen), vilket utbetalas till dessa personer i enlighet med nederländsk lagstiftning.

Tillämpliga bestämmelser

Unionslagstiftningen

Associeringen EEG–Turkiet

Associeringsavtalet

3 Enligt artikel 2.1 i associeringsavtalet har detta till syfte att främja en långsiktig och balanserad förstärkning av de kommersiella och ekonomiska relationerna mellan de avtalsslutande parterna, inklusive på området för arbetskraft. Detta ska ske genom att fri rörlighet för arbetstagare stegvis genomförs (artikel 12 i associeringsavtalet) samt genom att inskränkningar i etableringsfriheten (artikel 13 i nämnda avtal) och friheten att tillhandahålla tjänster (artikel 14 i samma avtal) undanröjs, i syfte att höja levnadsstandarden för det turkiska folket och underlätta en framtida anslutning av Republiken Turkiet till gemenskapen (fjärde skälet i inledningen och artikel 28 i avtalet).

4 I associeringsavtalet föreskrivs därför en förberedande fas för att ge Republiken Turkiet tillfälle att stärka sin ekonomi med gemenskapens hjälp (artikel 3 i avtalet). Vidare föreskrivs i avtalet en övergångsetapp då en tullunion successivt ska inrättas och parternas ekonomiska politik tillnärmas (artikel 4 i nämnda avtal) och en slutetapp som grundar sig på tullunionen då de avtalsslutande parternas ekonomiska politik ska koordineras i än större utsträckning (artikel 5 i samma avtal).

5 Artikel 6 i associeringsavtalet har följande lydelse:

”För att säkerställa associeringsordningens tillämpning och gradvisa utveckling, skall de avtalsslutande parterna sammanträda inom ett associeringsråd som verkar inom gränserna för de befogenheter som detta råd har enligt avtalet.”

6 Artikel 8 i associeringsavtalet återfinns i avdelning II, med rubriken ”Genomförande av övergångsetappen”, och har följande lydelse:

”För att genomföra de i artikel 4 fastställda målen, beslutar associeringsrådet, innan övergångsetappen inleds och enligt det förfarande som föreskrivs i artikel 1 i tilläggsprotokollet, villkoren, formerna och hastigheten för genomförandet av bestämmelserna på de områden, behandlade i [EG-fördraget], som skall beaktas, i synnerhet de som anges i denna avdelning, samt varje skyddsklausul som kan komma att krävas.”

7 Artikel 9 i associeringsavtalet, som också återfinns i avdelning II, har följande lydelse:

”De avtalsslutande parterna är ense om att inom tillämpningsområdet för detta avtal och utan att det påverkar tillämpningen av andra särskilda bestämmelser som antas med stöd av artikel 8, skall all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden i enlighet med den princip som anges i artikel [12 EG].”

8 I artikel 12 i associeringsavtalet, som också återfinns i avdelning II, kapitel 3 med rubriken ”Övriga bestämmelser av ekonomisk karaktär”, föreskrivs följande:

”De avtalsslutande parterna skall vägledas av artiklarna [39 EG, 40 EG och 41 EG] för att stegvis genomföra fri rörlighet för arbetstagare mellan sig.”

9 I artikel 22.1 i associeringsavtalet föreskrivs följande:

”Associeringsrådet har befogenhet att fatta beslut för att genomföra avtalets mål och i de fall som föreskrivs i detta. Vardera parten är skyldig att vidta nödvändiga åtgärder för att genomföra de beslut som fattats. …”

– Tilläggsprotokollet

10 Tilläggsprotokollet utgör enligt artikel 62 i detsamma en integrerad del av associeringsavtalet. I artikel 1 i tilläggsprotokollet fastställs villkoren, utformningen och tidsplanen för genomförandet av den övergångsetapp som avses i artikel 4 i associeringsavtalet.

11 Avdelning II i tilläggsprotokollet har rubriken ”Rörlighet för personer och tjänster”. Kapitel I i denna avser ”Arbetskraft”.

12 I artikel 36 i kapitel I i tilläggsprotokollet föreskrivs att fri rörlighet för arbetstagare mellan gemenskapens medlemsstater och Turkiet ska genomföras stegvis, enligt principerna i artikel 12 i associeringsavtalet, mellan utgången av det tolfte året och utgången av det tjugoandra året efter ikraftträdandet av detta avtal, och att associeringsrådet ska fastställa de bestämmelser som är nödvändiga för detta syfte.

13 Artikel 39 i tilläggsprotokollet har följande lydelse:

”1. Associeringsrådet skall före utgången av det första året efter detta protokolls ikraftträdande utfärda bestämmelser inom området för social trygghet för sådana arbetstagare av turkisk nationalitet som utvandrar från en medlemsstat till en annan eller invandrar från en medlemsstat till en annan, samt för deras familjer som är bosatta inom gemenskapen.

2. Dessa bestämmelser skall göra det möjligt att lägga samman alla perioder då arbetstagare av turkisk nationalitet i någon av medlemsstaterna har varit försäkrade eller anställda med tanke på ålderspensioner, efterlevandepensioner och invaliditetspensioner samt sjukvård för arbetstagaren och hans i gemenskapen bosatta familj, i enlighet med bestämmelser som skall fastställas. Dessa bestämmelser medför inte att gemenskapens medlemsstater är skyldiga att ta hänsyn till de perioder som har uppnåtts i Turkiet.

3. Dessa bestämmelser skall säkerställa att familjebidrag erhålls om arbetstagarens familj är bosatt i gemenskapen.

4. För de ålders-, efterlevande- och invaliditetspensioner som förvärvas på grundval av bestämmelser som fastställs enligt punkt 2 skall möjligheten bevaras att överföra dessa till Turkiet.

5. De bestämmelser som avses i denna artikel får inte innebära en inskränkning av sådana rättigheter och skyldigheter som följer av bilaterala avtal mellan Turkiet och gemenskapens medlemsstater, i den utsträckning som dessa avtal föreskriver en gynnsammare ordning för turkiska medborgare."

14 Artikel 59 i tilläggsprotokollet har följande lydelse:

"Inom de områden som omfattas av detta protokoll får Turkiet inte beviljas en förmånligare behandling än den som medlemsstaterna beviljar varandra på grundval av [EG-fördraget]."

Beslut 3/80

15 Beslut 3/80, som har antagits med stöd av artikel 39 i tilläggsprotokollet, är avsett att samordna medlemsstaternas system för social trygghet för att turkiska arbetstagare som är eller som har varit sysselsatta i en eller flera av gemenskapens medlemsstater, liksom dessa arbetstagares familjemedlemmar och efterlevande, ska erhålla förmåner som utges inom de traditionella grenarna av social trygghet. För detta ändamål har bestämmelserna i detta beslut i väsentliga delar hämtats från vissa bestämmelser i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (EGT L 149, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 57).

16 I artikel 2 i beslut 3/80, med rubriken ”Personkrets”, föreskrivs följande:

”Detta beslut gäller

— arbetstagare som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater och som är medborgare i Turkiet,

— deras familjemedlemmar som är bosatta i en medlemsstat,

— deras efterlevande.”

17 Artikel 3.1 i beslut 3/80, som har rubriken ”Likabehandling” och som återger lydelsen i artikel 3.1 i förordning nr 1408/71, har följande lydelse:

”Om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i detta beslut har personer, som är bosatta inom en medlemsstats territorium och för vilka detta beslut gäller, samma skyldigheter och rättigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare.”

18 Under rubriken ”Sakområden” föreskrivs följande i artikel 4.1 och 4.2 i beslut 3/80:

”1. Detta beslut gäller all lagstiftning om följande grenar av social trygghet:

a) förmåner vid sjukdom och moderskap,

b) förmåner vid invaliditet, även sådana som är avsedda att bevara eller förbättra förvärvsförmågan,

c) förmåner vid ålderdom,

d) förmåner till efterlevande,

e) förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar,

f) dödsfallsersättningar,

g) förmåner vid arbetslöshet,

h) familjeförmåner.”

2. Detta beslut gäller alla allmänna och särskilda system för social trygghet, oavsett om de bygger på avgiftsplikt eller inte...”

19 Artikel 6 i beslut 3/80 har rubriken ”Bortseende från krav på bosättning …” och motsvarar artikel 10 i förordning nr 1408/71. I beslutets artikel 6.1 första stycket anges följande:

”Om något annat inte föreskrivs i detta beslut får kontantförmåner vid invaliditet, ålderdom eller till efterlevande, pensioner vid olycksfall i arbetet eller arbetssjukdomar samt förmåner vid dödsfall vilka förvärvats enligt en eller flera medlemsstaters lagstiftning inte minskas, ändras, innehållas, dras in eller konfiskeras med anledning av att mottagaren är bosatt inom en annan medlemsstat än den där institutionen med ansvar för betalningen finns.”

20 Avdelning III i beslut 3/80 har rubriken ”Särskilda bestämmelser för olika slag av förmåner” och innefattar samordningsbestämmelser som utformats i enlighet med förordning nr 1408/71 om bland annat förmåner vid invaliditet, ålderdom och dödsfall (pensioner).

21 Artikel 32 i beslut 3/80 har följande lydelse:

”Turkiet och gemenskapen skall båda vidta de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra bestämmelserna i detta beslut.”

22 Den 8 februari 1983 lade Europeiska gemenskapernas kommission fram ett förslag till rådets förordning (EEG) om tillämpningen inom Europeiska ekonomiska gemenskapen av beslut 3/80 (EGT C 110, s. 1). I förslaget anges att nämnda beslut ”är tillämpligt i gemenskapen” (artikel 1) och att det fastställs ”kompletterande tillämpningsföreskrifter” för detta.

23 Europeiska unionens råd har hittills inte antagit detta förslag till förordning.

Förordning nr 1408/71

24 Artikel 3 i förordning nr 1408/71 har rubriken ”Likabehandling”. I förordningens artikel 3.1 föreskrivs följande:

”Om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i denna förordning har personer, som är bosatta inom en medlemsstats territorium och för vilka denna förordning gäller, samma skyldigheter och rättigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare.”

25 I artikel 4.1 och 4.2 i nämnda förordning definieras förordningens sakområden på följande sätt:

”1. Denna förordning gäller all lagstiftning om följande grenar av social trygghet:

a) förmåner vid sjukdom och moderskap,

b) förmåner vid invaliditet, även sådana som är avsedda att bevara eller förbättra förvärvsförmågan,

c) förmåner vid ålderdom,

d) förmåner till efterlevande,

e) förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar,

f) dödsfallsersättningar,

g) förmåner vid arbetslöshet,

h) familjeförmåner.

2. Denna förordning gäller alla allmänna och särskilda system för social trygghet, oavsett om de bygger på avgiftsplikt eller inte …"

26 I artikel 4 i förordning nr 1408/71 infördes genom artikel 1.2 i rådets förordning (EEG) nr 1247/92 av den 30 april 1992 om ändring av förordning nr 1408/71 (EGT L 136, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 124), vilken trädde i kraft den 1 juni 1992, en punkt 2a, som har följande lydelse:

"Denna förordning gäller också särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner som utges enligt en annan lagstiftning eller andra system än de som avses i punkt 1 eller som inte omfattas på grund av punkt 4, när sådana förmåner har till syfte

a) antingen att täcka de risker som omfattas av de försäkringsgrenar som anges i punkt 1a–h, i stället för eller som tillägg till andra förmåner, eller

b) uteslutande ge ett särskilt skydd för handikappade.”

27 Genom artikel 1.2 i förordning nr 647/2005 ändrades nämnda artikel 4.2a och gavs härvid följande lydelse:

”Denna artikel skall tillämpas på särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner som utges enligt sådan lagstiftning som genom de personer som omfattas, mål och/eller villkor för berättigande har drag av både den lagstiftning om social trygghet som avses i punkt 1 och av socialt stöd.

Vid tillämpningen av detta kapitel avses med ’särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner’; sådana förmåner

a) som är avsedda att

i) vara tillägg, ersättning eller komplettering för täckande av de risker som omfattas av de socialförsäkringsgrenar som anges i punkt 1 och som garanterar de personer som berörs en minimiinkomst med avseende på de ekonomiska och sociala förhållandena i den berörda medlemsstaten, eller

ii) uteslutande ge särskilt skydd för funktionshindrade, vilket är nära förbundet med personens sociala förhållanden i den berörda medlemsstaten, och

b) där finansieringen enbart härrör från obligatorisk beskattning avsedd att täcka allmänna offentliga utgifter och villkoren för att tillhandahålla och beräkna förmånerna inte är beroende av någon avgift från förmånstagarens sida; förmåner som utges som tillägg till en avgiftsfinansierad förmån skall emellertid inte anses vara avgiftsfinansierade förmåner endast av detta skäl, och

c) som förtecknas i bilaga IIa.”

28 Artikel 10.1 första stycket i förordning nr 1408/71 har följande lydelse:

”Om något annat inte föreskrivs i denna förordning får kontantförmåner vid invaliditet, ålderdom eller till efterlevande, pensioner vid olycksfall i arbetet eller arbetssjukdomar samt förmåner vid dödsfall vilka förvärvats enligt en eller flera medlemsstaters lagstiftning inte minskas, ändras, innehållas, dras in eller konfiskeras med anledning av att mottagaren är bosatt inom en annan medlemsstat än den där institutionen med ansvar för betalningen finns.”

29 Genom artikel 1.4 i förordning nr 1247/92 infördes även en ny artikel 10a i förordning nr 1408/71. Förordningens artikel 10a.1 har följande lydelse:

”Utan hinder av bestämmelserna i artikel 10 och avdelning III skall personer för vilka denna förordning gäller erhålla de särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner som avses i artikel 4.2a, uteslutande inom den medlemsstats territorium där de är bosatta i enlighet med lagstiftningen i den staten under förutsättning att förmånerna är förtecknade i bilaga 2a. Förmånerna skall utges och bekostas av institutionen på bosättningsorten.”

30 Genom artikel 1.5 i förordning nr 647/2005 ändrades nämnda artikel 10a.1 och gavs härvid följande lydelse:

”Bestämmelserna i artikel 10 och avdelning III skall inte tillämpas på de särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner som avses i artikel 4.2a. De personer för vilka denna förordning gäller skall erhålla dessa förmåner uteslutande inom den medlemsstats territorium där de är bosatta i enlighet med lagstiftningen i den staten, under förutsättning att förmånerna är förtecknade i bilaga IIa. Förmånerna skall utges och bekostas av institutionen på bosättningsorten.”

31 Artikel 2.1 och 2.2 i förordning nr 1247/92 har följande lydelse:

”1. Tillämpningen av artikel 1 i denna förordning får inte medföra indragning av förmåner som före denna förordnings ikraftträdande har beviljats av medlemsstaternas behöriga institutioner i enlighet med bestämmelserna i avdelning III i förordning … nr 1408/71, på vilken artikel 10 i sistnämnda förordning tillämpas.

2. Tillämpningen av artikel 1 i förordningen får inte medföra avslag på en ansökan om en icke avgiftsfinansierad förmån, som utges som tillägg till en pension, från en person som uppfyllde villkoren för rätt till denna förmån före denna förordnings ikraftträdande även om han eller hon är bosatt inom en annan medlemsstats territorium än den behöriga statens under förutsättning att ansökan om förmån görs inom fem år efter denna förordnings ikraftträdande.”

32 Tillämpningsföreskrifter för förordning nr 1408/71 har antagits genom rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 (EGT L 74, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 106).

Den nationella lagstiftningen

33 I Nederländerna är arbetstagarna försäkrade mot arbetsoförmåga enligt lagen om försäkring vid arbetsoförmåga (Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, nedan kallad WAO), vilken är i kraft sedan år 1966.

34 Lagen om tilläggsförmåner (Toeslagenwet) av den 6 november 1986 (nedan kallad TW) trädde i kraft den 1 januari 1987 och syftar till att bevilja personer som uppbär en ersättning för inkomstförlust enligt en socialförsäkring, såsom försäkringen enligt WAO (eller enligt bland annat arbetslöshetsförsäkringar, sjukförsäkringar och arbetsskadeförsäkringar) som understiger den i Nederländerna gällande minimilönen, en tilläggsförmån som syftar till att den erhållna ersättningen ska nå upp till denna minimilön. Vid tidpunkten för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen uppgick denna tilläggsförmån till högst 30 procent av denna minimilön, vilket innebär att förmånsberättigade som erhåller en invaliditetsersättning som är lägre än 70 procent av nämnda lön hade en inkomst som var lägre än minimilönen. Uwv fastställer på ansökan av den berörda personen om det föreligger en rätt till tilläggsförmån enligt TW.

35 Genom lagen om inskränkningar i rätten att exportera bidrag (Wet beperking export uitkeringen) av den 27 maj 1999 (nedan kallad BEU) infördes i TW en ny artikel 4 a, varvid det i artikel 4 a.1 föreskrivs att en person som uppfyller villkoren för att beviljas ersättning enligt TW saknar rätt till sådan ersättning för perioder då vederbörande inte var bosatt i Nederländerna. Härvid anges att export av den aktuella förmånen

endast är möjlig i den mån det föreligger ett bilateralt avtal med den stat där den berörda personen är bosatt, vilket garanterar en korrekt tillämpning av den nederländska lagstiftningen.

36 Såsom framgår av förarbetena till BEU, syftade denna ändring av TW till att ersätta personalitetsprincipen med territorialitetsprincipen för att bättre kunna följa upp utbetalningar till i utlandet boende förmånsberättigade. Den nederländska lagstiftaren har i detta sammanhang till stöd för denna ändring åberopat dels tilläggsförmånens karaktär, som syftar till att säkerställa existensminimum i Nederländerna, dels det förhållandet att förmånen finansieras med statliga medel.

37 Ovannämnda ändring av TW trädde i kraft den 1 januari 2000.

38 Emellertid infördes övergångsbestämmelser, enligt vilka personer som vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande hade rätt till ersättning enligt TW, och som vid detta datum inte var bosatta i Nederländerna,

”1. under det första året efter denna lags ikraftträdande [det vill säga under år 2000] erhåller [hela] det belopp som de hade haft rätt till om de hade varit bosatta i Nederländerna,

2. under det andra året efter denna lags ikraftträdande [det vill säga under år 2001] erhåller två tredjedelar av det belopp som de hade haft rätt till om de hade varit bosatta i Nederländerna,

3. under det tredje året efter denna lags ikraftträdande [det vill säga under år 2002] erhåller en tredjedel av det belopp som de hade haft rätt till om de hade varit bosatta i Nederländerna.”

39 För de därpå följande åren upphörde utbetalningen av förmånen i sin helhet för personer som inte är bosatta i Nederländerna.

40 Genom förordning nr 647/2005 lades TW (i den genom BEU ändrade lydelsen år 2000) till förteckningen i bilaga IIa till förordning nr 1408/71, i dess lydelse enligt förordning nr 1247/92, över särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner i den mening som avses i artikel 4a i förordning nr 1408/71, beträffande vilka exportskyldigheten i artikel 10 i förordning nr 1408/71 inte är tillämplig i enlighet med artikel 10a i denna förordning.

41 Vidare gjordes ett tillägg till TW, vilket trädde i kraft den 7 december 2006, i form av en ny övergångsbestämmelse till förmån för personer som inte är bosatta i Nederländerna utan i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, i en stat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz, enligt vilken sådana personer, i den mån de vid tidpunkten för ikraftträdandet av förordning nr 647/2005 har rätt till förmåner enligt artikel 10.1 i förordning nr 1408/71,

— under år 2007 erhåller hela det belopp som de hade haft rätt till om de hade varit bosatta i Nederländerna,

— under år 2008 erhåller två tredjedelar av det belopp som de hade haft rätt till om det hade varit bosatta i Nederländerna,

— under år 2009 erhåller en tredjedel av det belopp som de hade haft rätt till om det hade varit bosatta i Nederländerna.

42 För nämnda personer upphörde utbetalningen av förmånen från och med den 1 januari 2010.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

43 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att svarandena i målet vid den nationella domstolen är turkiska medborgare som under en viss period har haft anställning i Nederländerna.

44 Sedan dessa personer hade blivit arbetsoförmögna ansökte de om och erhöll, före år 2000, ersättning enligt WAO som utbetalas av nederländska staten.

45 Med hänsyn till att denna ersättning var lägre än minimilönen, erhöll motparterna i målet vid den nationella domstolen, med tillämpning av TW i dess lydelse före år 2000, dessutom en utbetalning av tilläggsförmånen, vilken var avsedd att garantera dem en inkomst som låg så nära minimilönen som möjligt.

46 Eftersom de var oförmögna att fortsätta att arbeta, återvände motparterna till sina familjer i Turkiet, varvid de fortsatte att erhålla de båda förmånerna med tillämpning av artikel 39.4 i tilläggsprotokollet. De erhöll fortfarande utbetalningen i form av en

enda utbetalning och det gjordes inte någon åtskillnad mellan invaliditetspensionen och tilläggsförmånen.

47 Efter den ändring av TW som gjordes genom BEU, vilken trädde i kraft den 1 januari 2000, beslutade de ansvariga nederländska myndigheterna med tillämpning av de ovan i punkt 38 nämnda övergångsbestämmelserna att successivt avveckla utbetalningen av den tilläggsförmån som dittills hade utbetalats till motparterna genom att minska beloppet med en tredjedel från den 1 januari 2001.

48 Motparterna i målet vid den nationella domstolen överklagade detta beslut om en successiv avveckling.

49 I dom av den 14 mars 2003 fastställde Centrale Raad van Beroep att denna avveckling stred mot skyldigheten att tillåta export av förmåner enligt artikel 5.1 i konvention (nr 118) angående utlänningars likställande med ett lands egna medborgare i fråga om social trygghet, som antogs i Genève den 28 juni 1964 av Internationella arbetsorganisationen (nedan kallad ILO:s konvention nr 118).

50 Den 18 augusti 2000 beslutade således Uwv att bevilja motparterna i målet vid den nationella domstolen hela tilläggsförmånen för perioden den 1 januari 2001–30 juni 2003. Däremot upphörde utbetalningarna av denna förmån slutgiltigt från och med den 1 juli 2003.

51 Motparterna i målet vid den nationella domstolen begärde omprövning av dessa beslut om upphörande. Uwv fann vid omprövning inte anledning att göra någon annan bedömning.

52 I domar av den 19 mars 2004 och den 23 augusti 2004 biföll Rechtbank te Amsterdam motparternas överklaganden av dessa beslut och slog fast att den indragna utbetalningen av tilläggsförmånen inte bara strider mot artikel 5.1 i ILO:s konvention nr 118, utan även mot artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 och mot principen om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet, som anges i artikel 14 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), i förening med artikel 1 i tilläggsprotokollet till Europakonventionen, som undertecknades i Paris den 20 mars 1952 (nedan kallat det första tilläggsprotokollet) samt mot artikel 26 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, som antogs av Förenta nationernas generalförsamling den 16 december 1966 och trädde i kraft den 23 mars 1976.

53 Uwv överklagade dessa domar till Centrale Raad van Beroep.

54 Centrale Raad van Beroep konstaterade inledningsvis, i likhet med Rechtbank te Amsterdam, och utan att det bestreds av parterna i målet, att tilläggsförmånen enligt WAO, vilken beviljas utan att det görs någon individuell prövning av sökandens personliga behov, ska likställas med en invaliditetsförmån i den mening som avses i artikel 4.1 b i beslut 3/80 och således omfattas av detta besluts sakområden. Centrale Raad van Beroep är emellertid osäker, för det första, beträffande huruvida artikel 6.1 första stycket i detta beslut har direkt effekt och beträffande bestämmelsens tillämpningsområde, med hänsyn till att förbudet mot krav på bosättning är absolut enligt denna bestämmelse medan förordning nr 1408/71, efter antagandet av detta beslut, har ändrats på så sätt att förbudet, på vissa villkor, inte längre är tillämpligt beträffande särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner.

55 För det andra är Centrale Raad van Beroep osäker när det gäller tolkningen av principen om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet inom ramen för associeringen EEGTurkiet.

56 I likhet med vad Rechtbank te Amsterdam redan har funnit, anser Centrale Raad van Beroep att regeln om likabehandling i artikel 3.1 i beslut 3/80 inte med framgång kan åberopas i förevarande fall, eftersom denna bestämmelse endast är tillämplig på ”personer som är bosatta inom en medlemsstats territorium” och motparterna i målet vid den nationella domstolen numera är bosatta i Turkiet. Denna bedömning gäller dock inte artikel 9 i associeringsavtalet, vilken inte innehåller ett liknande förbehåll.

57 Det är ostridigt mellan parterna i målet vid den nationella domstolen att sistnämnda artikel har direkt effekt. Enligt Centrale Raad van Beroep utgör det vidare fast rättspraxis att denna artikel inte bara förbjuder öppen diskriminering på grund av nationalitet, utan även all dold diskriminering som, med tillämpning av andra särskiljningskriterier, i praktiken leder till samma resultat.

58 I förevarande fall har Centrale Raad van Beroep påpekat att det enligt artikel 4 a TW förekommer två olika former av indirekt särbehandling på grund av nationalitet och att dessa bör prövas var för sig när det gäller frågan huruvida de är motiverade.

59 För det första är det sannolikt att det antal förmånsberättigade som inte är nederländska medborgare, bland vilka de turkiska medborgarna utgör en betydande grupp, och som inte längre har rätt till en tilläggsförmån enligt TW på grund av att de inte längre är bosatta i Nederländerna är större än det antal förmånsberättigade som är nederländska medborgare, vilka oftast fortsätter att vara bosatta i Nederländerna.

60 De skäl som har framförts av Konungariket Nederländerna för avskaffandet av möjligheten att exportera tilläggsförmåner enligt TW är att förutsättningarna för att kontrollera de personliga förhållandena och förmögenhetsförhållandena för förmånstagare bosatta utanför Nederländernas anses problematiska, att finansieringen av tilläggsförmåner sker via statsbudgeten och att den nationella lagstiftaren har en önskan om att återgå till själva kärnan i socialförsäkringssystemet, det vill säga utbetalning av förmåner till personer bosatta i landet, samt TW:s särskilda karaktär, nämligen syftet att utgöra ett komplement till en social trygghetsförmån för att nå upp till minimilönen i Nederländerna.

61 När det gäller uppföljningsmöjligheterna har Centrale Raad van Beroep framhållit att det finns ett bilateralt avtal med Republiken Turkiet, i vilket det föreskrivs en möjlighet att genomföra kontroller i denna stat. Centrale Raad van Beroep vill därmed ha klarhet i huruvida de övriga skälen, vilka i huvudsak är av ekonomisk art, kan utgöra en tillräcklig motivering för att tillåta en sådan särbehandling som är i fråga i det aktuella målet.

62 För det andra föreligger enligt den nationella domstolen en indirekt särbehandling på grund av nationalitet genom att de tilläggsförmåner som utbetalas till motparterna i målet vid den nationella domstolen har avskaffats sedan den 1 juli 2003 på grund av att de är bosatta i Turkiet, medan övergångsbestämmelserna för ett successivt upphörande av denna förmån vad gäller förmånsberättigade som är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen och i vissa tredjeländer, men bosatta i unionen, inte började tillämpas förrän år 2007.

63 Uwv har i detta sammanhang hävdat att den aktuella särbehandlingen ska bedömas mot bakgrund av de begränsade syftena med associeringsavtalet, nämligen att stegvis genomföra fri rörlighet för arbetstagare och att fortgående och balanserat stärka handeln och de ekonomiska förbindelserna mellan medlemsstaterna och Turkiet. Det är således inte möjligt att tillerkänna artikel 9 i associeringsavtalet samma betydelse som artikel 12 EG.

64 Centrale Raad van Beroep tvivlar emellertid på att detta skäl utgör en tillräcklig motivering för den konstaterade särbehandlingen. Den har vidare, när det gäller tolkningen av artikel 9 i associeringsavtalet, önskat få klargöranden när det gäller relevanta omständigheter som kan göra det möjligt för den att bedöma huruvida den nationella lagstiftningen är förenlig med de grundläggande rättligheter som domstolen ska säkerställa efterlevnaden av, såsom de rättigheter som garanteras i Europakonventionen och första tilläggsprotokollet.

65 Mot denna bakgrund beslutade Centrale Raad van Beroep att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Med hänsyn till lydelsen av beslut 3/80 och associeringsavtalet samt deras syfte och art, innebär bestämmelsen i artikel 6.1 [första stycket] i beslut 3/80 en klar och precis skyldighet, vars fullgörande eller verkningar inte är beroende av utfärdandet av ytterligare rättsakter, vilket gör att bestämmelsen kan ha direkt effekt?

2) För det fall den första frågan ska besvaras jakande:

a) Ska då de ändringar som gjorts i förordning nr 1408/71 efter den 19 september 1980 vad avser särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner på något sätt beaktas vid tillämpningen av artikel 6.1 i beslut 3/80?

b) Har artikel 59 i det tilläggsprotokoll som bilagts associeringsavtalet någon betydelse i detta hänseende?

3) Ska artikel 9 i associeringsavtalet tolkas så, att den hindrar en tillämpning av lagstiftningen i en medlemsstat, såsom artikel 4 a TW i Nederländerna, vilken medför en indirekt särbehandling på grund av nationalitet,

— för det första genom att det är ett större antal personer som inte (längre) har rätt till tilläggsförmåner på grund av att de inte längre är bosatta i Nederländerna som inte är nederländska medborgare, bland vilka de turkiska medborgarna utgör en betydande grupp, än det antal personer i samma situation som är nederländska medborgare, och

— för det andra genom att tilläggsförmåner för turkiska medborgare som är bosatta i Turkiet avskaffades från den 1 juli 2003, medan tilläggsförmåner för personer som är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen och i vissa tredjeländer, under förutsättning att de är bosatta i Europeiska unionen, endast (stegvis) avskaffas från och med den 1 januari 2007?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

66 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 har direkt effekt i medlemsstaterna.

67 Enligt domstolens fasta praxis ska en bestämmelse i ett avtal som gemenskapen har ingått med tredjeland anses vara direkt tillämplig om den, med hänsyn till dess lydelse samt till avtalets syfte och art, innebär en klar och precis skyldighet, vars fullgörande eller verkningar inte är beroende av utfärdandet av ytterligare rättsakter. Samma kriterier gäller vid bedömningen av huruvida bestämmelserna i ett beslut av associeringsrådet kan ha direkt effekt (se, bland annat, dom av den 4 maj 1999 i mål C-262/96, Sürül, REG 1999, s. I-2685, punkt 60 och där angiven rättspraxis).

68 Av lydelsen i artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 framgår att denna bestämmelse, i klara, precisa och ovillkorliga ordalag, innehåller ett förbud för medlemsstaterna att minska, innehålla, dra in eller konfiskera de förmåner som räknas upp i denna bestämmelse på grund av att mottagaren är bosatt i Turkiet eller i en annan medlemsstat än den där institutionen med ansvar för betalningen är belägen.

69 Som Europeiska kommissionen med rätta har understrukit föreskrivs i denna regel en precis skyldighet avseende det resultat som ska uppnås, nämligen ett förbud mot varje form av inskränkning av rättigheter som förvärvats av de berörda turkiska medborgarna enligt lagstiftningen i en medlemsstat. En sådan skyldighet kan således åberopas av en enskild vid en nationell domstol för att begära att denna ska bortse ifrån bestämmelser i en medlemsstats lagstiftning som strider mot detta förbud, utan att kompletterande tillämpningsföreskrifter måste antas för detta ändamål (se, analogt, domen i det ovannämnda målet Sürül, punkt 63).

70 Artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 är således av en annan karaktär än sådana tekniska bestämmelser för samordning av olika nationella lagstiftningar på området för social trygghet såsom reglerna i artiklarna 12 och 13 i detta beslut som var föremål för prövning i dom av den 10 september 1996 i mål C-277/94, Taflan-Met m.fl. (REG 1996, s. I-4085). Domstolen slog beträffande dessa artiklar fast att de inte hade

direkt effekt i medlemsstaterna så länge som nödvändiga kompletterande genomförandebestämmelser inte hade antagits av rådet.

71 Ovanstående tolkning påverkas inte av stadgandet i artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 att det förbud mot krav på bosättning som uppställs i denna bestämmelse endast gäller ”[o]m något annat inte föreskrivs i detta beslut”. Det är härvid tillräckligt att påpeka att detta beslut inte innehåller något undantag från eller någon inskränkning av det förbud mot krav på bosättning som uppställs i denna bestämmelse.

72 Av skäl som är identiska med dem som angavs i punkterna 70–72 i domen i det ovannämnda målet Sürül, motsägs inte heller konstaterandet att artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 är ägnad att direkt reglera enskildas förhållanden av vad som framkommit vid granskningen av syftet med och arten av associeringsavtalet i vilket bestämmelsen ingår.

73 Av det ovanstående följer att det i artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 föreskrivs en precis och ovillkorlig regel som medför tillräckliga verkningar för att den ska kunna tillämpas av en nationell domstol och således reglera enskildas rättsliga ställning.

74 Den första frågan ska således besvaras på följande sätt. Artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 ska tolkas så, att den har direkt effekt, vilket innebär att de turkiska medborgare på vilka bestämmelsen är tillämplig har rätt att åberopa den direkt vid domstolarna i medlemsstaterna i syfte att regler i nationell rätt som strider mot bestämmelsen inte ska tillämpas.

Den andra frågan

75 Den nationella domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 ska tolkas så, att den utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat, såsom bestämmelsen i artikel 4 a TW, som innebär att mottagarna förlorar rätten till den enligt nationell lagstiftning beviljade tilläggsförmånen på grund av att de inte längre är bosatta i medlemsstaten.

76 Domstolen erinrar om att artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 uppställer en princip om förbud mot krav på bosättning vad gäller sociala trygghetsförmåner som omfattas av detta beslut. Bland dessa förmåner förekommer kontantförmåner vid invaliditet.

77 Såsom framgår av begäran om förhandsavgörande är det ostridigt mellan parterna i målet vid den nationella domstolen att en social trygghetsförmån såsom tilläggsförmånen, vilken utbetalas i enlighet med en social trygghetslagstiftning såsom WAO, ska likställas med en invaliditetsförmån i den mening som avses i artikel 4.1 b i beslut 3/80 och således omfattas av sakområdet för artikel 6.1 första stycket i detta beslut.

78 Det står vidare klart att motparterna i målet vid den nationella domstolen är turkiska medborgare som lagligen har vistats och arbetat i en medlemsstat. Efter att ha varit anställda under en viss period har de förvärvat en rätt till sociala trygghetsförmåner enligt lagstiftningen i värdmedlemsstaten. I förevarande fall är det fråga om en invaliditetspension, eftersom de berörda personerna var oförmögna att fortsätta att arbeta, och tilläggsförmånen enligt TW, eftersom den pension som de hade rätt till understeg minimilönen. Dessa båda förmåner har utbetalats till motparterna under en viss tidsperiod – även i Turkiet efter det att de hade återvänt dit – i enlighet med

artikel 39.4 i tilläggsprotokollet, vilken föreskriver en möjlighet att exportera sådana ålderspensioner, invaliditetspensioner och efterlevandepensioner som förvärvats i medlemsstaterna.

79 Mot denna bakgrund ingår motparterna i målet vid den nationella domstolen i den personkrets som omfattas av artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 i egenskap av arbetstagare som är medborgare i Turkiet, vilka är mottagare av kontantförmåner vid invaliditet som förvärvats i enlighet med lagstiftningen i en medlemsstat och vilka numera är bosatta i Turkiet.

80 Såsom redan har påpekats ovan i punkt 71 i förevarande dom innehåller beslut 3/80 inte något undantag ifrån eller någon inskränkning av det förbud mot krav på bosättning som uppställs i beslutets artikel 6.1 första stycket.

81 Mot bakgrund av det ovanstående är samtliga villkor som krävs för en tillämpning av artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 på en sådan situation som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen uppfyllda.

82 Härav följer att turkiska medborgare, såsom motparterna i målet vid den nationella domstolen, med giltig verkan kan grunda sig på artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 för att kräva att den tilläggsförmån som de erhåller i enlighet med WAO ska fortsätta att utbetalas till dem i Turkiet.

83 Detta konstaterande påverkas inte av det förhållandet att när det gäller en social trygghetsförmån såsom tilläggsförmånen, skiljer sig den ordning som för närvarande föreskrivs i förordning nr 1408/71 från den ordning som införts genom beslut 3/80.

84 Förordning nr 1408/71 har nämligen ändrats efter antagandet av förordning nr 1247/92. Efter det att sistnämnda förordning trädde i kraft den 1 juni 1992 har särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner av samma slag som tilläggsförmånen uttryckligen införts i sakområdet för förordning nr 1408/71 genom artikel 4.2a a i denna förordning.

85 Från och med nämnda datum har det genom förordning nr 1247/92 dessutom införts en ny artikel 10a i förordning nr 1408/71, enligt vilken det införs ett undantag från skyldigheten att exportera förmåner enligt artikel 10.1 i sistnämnda förordning.

86 Vidare innebar förordning nr 647/2005 att TW, i dess år 2000 genom BEU ändrade lydelse, upptogs i förteckningen i bilaga IIa till förordning nr 1408/71, i dess lydelse enligt förordning nr 1247/92, över särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner i den mening som avses i artikel 4a i förordning nr 1408/71. Enligt artikel 10a i denna förordning är exportskyldigheten enligt förordningens artikel 10 inte tillämplig på nämnda förmåner.

87 Det är på denna grund som Konungariket Nederländerna beträffande unionsmedborgare har avskaffat rätten till den tidigare enligt TW föreskrivna tilläggsförmånen, när mottagarna inte är bosatta i Nederländerna.

88 Under de omständigheter som är aktuella i målet vid den nationella domstolen kan emellertid en sådan situation där tidigare migrerande turkiska arbetstagare som har återvänt till Turkiet fortsätter att erhålla en social trygghetsförmån, såsom tilläggsförmånen med stöd av artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80, trots att denna förmån har avskaffats för unionsmedborgare som inte är bosatta i den medlemsstat som beviljat densamma, inte anses vara oförenlig med kraven i artikel 59 i tilläggsprotokollet. Enligt denna artikel får turkiska medborgare inte placeras i en situation som är

förmånligare än den som gäller för unionsmedborgare (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 19 februari 2009 i mål C-228/06, Soysal och Savatli, REG 2009, s. I-1031, punkt 61).

89 I artikel 39.4 i nämnda tilläggsprotokoll föreskrivs nämligen uttryckligen att vissa sociala trygghetsförmåner, däribland ålderspensioner och invaliditetspensioner som förvärvats av turkiska arbetstagare i enlighet med lagstiftningen i en eller flera medlemsstater, får exporteras till Turkiet.

90 Vidare anges i artikel 2 första strecksatsen i beslut 3/80 att turkiska arbetstagare som ”har omfattats” av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater, utan någon ytterligare precisering, omfattas av beslutets tillämpningsområde, medan det beträffande dessa arbetstagares familjemedlemmar enligt beslutets artikel 2 andra strecksatsen krävs att dessa familjemedlemmar ”är bosatta i en medlemsstat”.

91 Dessutom skulle en tillämpning av den gällande ordningen enligt förordning nr 1408/71 beträffande särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner inom ramen för beslut 3/80 innebära en ändring av beslutet, trots att en sådan befogenhet endast tillkommer associeringsrådet i enlighet med artiklarna 8 och 22 i associeringsavtalet.

92 Slutligen konstaterar domstolen att motparterna i målet vid den nationella domstolen återvände till Turkiet efter det att de hade drabbats av invaliditet i värdmedlemsstaten.

93 Det följer av domstolens fasta praxis att en turkisk medborgare som tillhört den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat i den mening som avses i artikel 6 i beslut 1/80 av 19 september 1980 om utveckling av associeringen, antagen av det associeringsråd som inrättades genom associeringsavtalet, inte har någon rätt att vistas i

denna medlemsstat efter att ha råkat ut för en arbetsolycka som medför att personen i fråga blir permanent arbetsoförmögen och därmed slutgiltigt hamnar utanför arbetsmarknaden (se dom av den 6 juni 1995 i mål C-434/93, Bozkurt, REG 1995, s. I-1475, punkt 42).

94 Det kan mot denna bakgrund inte med giltig verkan hävdas att de berörda personerna på eget initiativ och utan legitima skäl lämnade värdmedlemsstaten och att ett sådant handlande medförde en förlust av de rättigheter som förvärvats enligt associeringen EEGTurkiet (se, bland annat, dom av den 4 februari 2010 i mål C-14/09, Genc, REU 2010, s. I-931, punkt 42).

95 När det gäller tillämpningen av artikel 59 i tilläggsprotokollet kan således inte situationen för tidigare migrerande turkiska arbetstagare, såsom motparterna i målet vid den nationella domstolen, i den mån de har återvänt till Turkiet efter att ha förlorat rätten att vistas i värdmedlemsstaten på grund av att de drabbats av invaliditet i denna stat, på ett ändamålsenligt sätt jämföras med situationen för unionsmedborgare, eftersom dessa – med hänsyn till att de har rätt att fritt resa inom och vistas på medlemsstaternas territorium således behåller rätten att vistas i den medlemsstat som beviljar förmånen i fråga – å ena sidan kan välja att lämna denna stat och därvid förlora rätten till denna förmån och å andra sidan har rätt att när som helst återvända till den berörda medlemsstaten (se, analogt, dom av den 18 juli 2007 i mål C-325/05, Derin, REG 2007, s. I-6495, punkt 68, och av den 22 december 2010 i mål C-303/08, Bozkurt, REU 2010, s. I-13445, punkt 45).

96 Mot bakgrund av det ovanstående ska den andra frågan besvaras på följande sätt: Artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 ska tolkas så, att under de omständigheter som är aktuella i målet vid den nationella domstolen utgör denna bestämmelse hinder för en lagstiftning i en medlemsstat, såsom artikel 4 a TW, vilken innebär att tidigare migrerande turkiska arbetstagare förlorar rätten till en förmån, såsom tilläggsförmånen, vilken beviljats dem enligt nationell lagstiftning, när de har återvänt till Turkiet efter att ha förlorat sin rätt att vistas i värdmedlemsstaten på grund av att de har drabbats av invaliditet i denna stat.

Den tredje frågan

97 Den nationella domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i vilken inverkan likabehandlingsprincipen, såsom den slås fast i artikel 9 i associeringsavtalet, har i ett fall såsom det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen, då det i artikeln föreskrivs att all diskriminering på grund av nationalitet ska vara förbjuden ”utan att det påverkar tillämpningen av andra särskilda bestämmelser som antas [av associeringsrådet] med stöd av artikel 8” i detta avtal.

98 Enligt domstolens praxis utgör artikel 3.1 i beslut 3/80 ett genomförande och en konkretisering av den allmänna principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet som fastställs i artikel 9 i associeringsavtalet på det specifika området för social trygghet (se domen i det ovannämnda målet Sürül, punkt 64, samt dom av den 14 mars 2000 i de förenade målen C-102/98 och C-211/98, Kocak och Örs, REG 2000, s. I-1287, punkt 36, och av den 28 april 2004 i mål C-373/02, Öztürk, REG 2004, s. I-3605, punkt 49).

99 Såsom framgår redan av lydelsen i artikel 3.1 i beslut 3/80 är denna bestämmelse tillämplig ”om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i detta beslut”.

100 Artikel 6.1 första stycket i detta beslut utgör emellertid en sådan särskild bestämmelse. Domstolen har redan inom ramen för den första och den andra frågan prövat frågan angående denna bestämmelses tillämpningsområde.

101 Mot bakgrund av det ovanstående ska den tredje frågan besvaras på följande sätt. Artikel 9 i associeringsavtalet är inte tillämplig i en sådan situation som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen.

Rättegångskostnader

102 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) Artikel 6.1 första stycket i associeringsrådets beslut 3/80 av den 19 september 1980 om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas medlemsstaters system för social trygghet på turkiska arbetstagare och deras familjemedlemmar, ska tolkas så, att den har direkt effekt, vilket innebär att de turkiska medborgare på vilka bestämmelsen är tillämplig har rätt att åberopa den direkt vid domstolarna i medlemsstaterna i syfte att regler i nationell rätt som strider mot bestämmelsen inte ska tillämpas.

2) Artikel 6.1 första stycket i beslut 3/80 ska tolkas så, att under de omständigheter som är aktuella i målet vid den nationella domstolen utgör denna bestämmelse hinder för en lagstiftning i en medlemsstat, såsom artikel 4 a i lagen om tilläggsförmåner (Toeslagenwet) av den 6 november 1986, vilken innebär att tidigare migrerande arbetstagare förlorar rätten till en förmån, såsom tillägget till invaliditetspensionen, vilken beviljats dem enligt nationell lagstiftning, när de har återvänt till Turkiet efter att ha förlorat sin rätt att vistas i värdmedlemsstaten på grund av att de har drabbats av invaliditet i denna stat.

3) Artikel 9 i avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, vilket undertecknades den 12 september 1963 i Ankara av Republiken Turkiet, å ena sidan, och medlemsstaterna i EEG och gemenskapen, å andra sidan, och vilket ingicks, godkändes och bekräftades för gemenskapens räkning genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963 är inte tillämplig i en sådan situation som är aktuell i målet vid den nationella domstolen.

Underskrifter